Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum adhortationis iudaice ad Christu[m]

Pfefferkorn, Johann

[Speyer], 1507

Pars secunda

urn:nbn:de:bsz:31-271778

Visual Library

ab oculiſ vr̄is: tū̄ agnoſcetis quō decepti ⁊ ſeducti ſunt maiores
veſtri me vero oſtendere vobis erroribus praue vie explosis viā
rectā adiuuante grā dei prīs ⁊ filij ei⁹ dn̄i nr̄i ieſu chrī. Cōfidite in
christū vt Abraam pater veſter qui accepto mādato diuino tam
morte ſerie paratus erat immolare filiū ſuū Iſaac nihil dubitās
de repromiſſionibꝫ ſibi in Iſaac factis. Profecto non derelinq̄t
dn̄s ppl'm ſuū ſperantē in ſe. Scitis ipſi ⁊ in libris veſtris aperte
legitis: quociensc̄ūqꝫ maiores veſtri ꝯuerſi ſunt ad dn̄m deū q̄
ſꝑ illis grām ⁊ miſcdiam impartiuerit neqꝫ vos deſeret ingreſſos
candē ſpem et fiduciā. Audite fratres ⁊ intelligite: vi quadā et la/
boribꝫ acquirit ⁊ parat regnū celoꝝ. Job. vij. Nō ꝑ opa carnis
itaqꝫ ſpū nō carne viuite ⁊ ambulate: eſt nūc tp̄s acceptabile dies
nūc ſunt graꝝ q̄ poſtea nō erūt. tū ineffabili merore ⁊ triſticia mi
ſeri fatebimini vos vana ſpe eſſe deceptos. Vos ergo frēs chariſ
ſimi patientes eſtote nolite deſperare. Sunt multi chrāni eccle/
ſiaſtici ⁊ ſeculares pij ⁊ probi q̄ vos inſpiratos a ſctō ſpū eo caſu:
ſi ad eoꝝ religionē migraueritis relictis amicis ⁊ cognatis vr̄is
nō patient in penuria vitā degere. Cōuertite p̄ces ad beatā virgi
nē matrē Mariā cōſolatricē triſtiū cordiū ea ſuccurrit miſeris
reſonet flebiles: inuocata ⁊ orata. Ad euangeliū cogitationes ve
ſtras vt ſemꝑ hortatus ſum dirigite videbitis ſil' ex libris Moi/
ſis euangelicā veritatē. cōmonebiminiqꝫ ad eā credendā ample/
ctandamqꝫ atqꝫ ſectandā. Quod vobis cōcedat deus pater ⁊ fi/
lius ⁊ ſpiritusſanctus.

¶ Finit Prima pars Incipit Secunda.

ſlus honor et gloria ſit

l nomini ſancto dn̄i Jeſu chriſti ⁊ om̄ibus in ablutione
ſanguinis eius mundatis ⁊ in ei⁹ fide ⁊ p̄ceptis ꝑſeue/
rantibꝫ: qui hec p̄ſcripta legerint aut audierint cōcernentia ⁊ re/
ſpicientia eos in eoſqꝫ directa q̄ recalcitrātes veritati neqꝫ ad/
mittentes doctrinā ſanā in tenebris etiā volentes ambulant: vt
palā eſt. Oſtendi plane in iudaica ſynagoga eſſe ſectas plures va
rijs occaſionibꝫ auerſantes tū ⁊ aſpnantes Chriſtianā religionē
q̄ꝝ explicato errore vt videtis ꝯnitus ſum eoꝝ hominū argumē
ta animiqꝫ mot⁹ refellere ⁊ emendare ꝑ ſectas ſingulas: tū docē
do tum hortādo tā clare adhibitis rōnibꝫ ⁊ ſcripturis vt putem
ſub correctiōe tn̄ maioꝝ meoꝝ ea ip̄a ſatis habere viriū vt ꝑ eos
nequeāt improbari. Vn̄ ⁊ ego euāgeliū chrī ex latina lingua in he
breā verti curaui: additis multis pūctis lectiſſimis extractis ex

libꝛis Moiſi: pſalterio ⁊ ꝓphetis: ꝑ que foꝛtaſſe incitari et induci poſſem ad viā veritatis eterne: vereoꝛ ne hec inanis doctrina et adhoꝛtatio ſit futura apud eos: quoꝝ anim⁹ ita depꝛauat⁹ eſt: vt in rectū verūqꝫ dimiſſis vicijs ⁊ falſitate inductionē nullā ad iuſtū verūqꝫ recipere curent qđ ex factis moꝛibus eoꝝ ⁊ verbis veriſimile ſatis ⁊ ſuſpectū eſt. Neqꝫ arbitroꝛ eos angelū dei ſi de celo deſcendēs veritatē eis nūciet: angelo credituros ⁊ excepturos ei⁹ ſmonē: imo puto ꝙ ei⁹ doctrine etiā ꝑ duricia coꝛdis penit⁹ aduerſarent̄ ⁊ ꝑtinaci animo in ſua fide om̄ino ꝑmanerent. Quare ego vobis o chꝛiſtiani pꝛincipes ciuitates ꝑpl'i eccleſiaſtici itēqꝫ alij quiſqꝫ cū ſui honoꝛis ꝑfatiōe nominandi pꝛo modicitate ingenij mei viā ⁊ modū aperiā (ne ſanguis chꝛiſti pꝛo ſalute nr̄a effuſus in redēptōem animaꝝ noſtraꝝ ꝑditus in tam multis ſit) qua nr̄e religionis blaſphemis ꝑtinacib⁊ his Judeis reſiſti queat: nō ꝙ putē vobis deeſſe ꝯſiliū. aut meo vos conſilio egere: qđ ſtulti ⁊ arrogātis hominis eſſet. Sed qm̄ mihi tribus ex cauſis eoꝝ animi ꝓpoſita ⁊ ꝯſilia notioꝛa multis alijs ſunt qb⁊ cognitis facili⁹ ⁊ apud me ꝯtēplari ⁊ exponere apud alios quō illis obuiandū ⁊ reſiſtendū ⁊ a prauitate ſua ſint abducendi poſſū.

¶ Rō vna que diſtinet Judeos a via vera ⁊ in erroꝛe cōtinet: eſt ꝑmiſſio vſuraꝝ ꝑ quas multos fallūt ⁊ decipiūt: que res contra fas ⁊ ius eſt neqꝫ cū q̄qꝫ iure ꝯſentanea: ea vſuraꝝ dulcedo ip̄os vinctos tenet. Rogo nūc bona venia vos q̄ Judeos in tuitionē recipitis: domos locatis ꝑcipiētes ab eis illā iniuſticiā pecuniā ⁊ infructuoſam quā ſibi parāt ⁊ cōquirūt ex ſudoꝛe ⁊ ſanguine ex duris grauibuſqꝫ laboꝛib⁊ cōfratrū veſtroꝝ qui eodē baptiſmate inciati eodē ſanguine redempti cōmuni nomine appellati chꝛiſtiani eſtis eoꝝ ſanguinē a Judeo recipitis cū ei vſurariū queſtū nihil agenti aliud vn̄ cogat pecunias ꝑmittis. Ex his ſil'r cū Judeis alimini cū illis de hmōi bonis ꝑticipatis: et id q̄dem quo grauius delinquit̄ ſciētes. Aliud ne iudicare poteſtis interrogo vos ſi id qđ rōnis eſt eſtimare vultis: quā qđ eandē a deo ſitis cū huiuſmodi ꝑfidis ⁊ vſurarijs iudeis accepturi mercedē. an eritis vt reꝝ male ꝑtaꝝ ſic pene debite pꝛo his cū his ꝑticipes: aut non vr̄a vobis rō hec explicat. Chariſſimi ⁊ ego genere ⁊ natura Judeus fui etiā in abuſum harū reꝝ ⁊ negocioꝝ lapſus hiſqꝫ exercitus: Alien⁹ a gr̄a dei: poſtea ṽo quā ꝑ inſpirationē om̄ipotentis dei religionē chꝛiſtianā aſſumpſit: ſimul baptiſmū cū gr̄a eius vt c ſpero ⁊ adhuc ꝓfiteoꝛ: ⁊ eadē adiuuāte gr̄a me in finē vite ꝓfeſſuꝝ ꝯfido. Si nūc iteꝝ fenus agerē Chꝛiane obſeruātie aliena ⁊ incō

grua facerē: ita a doctis viris edoct⁹ ⁊ ex meo met animi motu
haud dubi⁹ ſum iteꝝ a diuina gr̄a caſuꝝ me ac ſeꝑandū ⁊ acrius
vehemētiuſqꝫ examinādū ⁊ puniēdū q̄ꝫ ſi in iudaiſmo manſiſſē.
Quid tū chariſſimi ꝓfuiſſet mihi chriſtianū factū ⁊ baptizatū fu/
iſſe melius erat viā dn̄i nō ingredi q̄ꝫ poſt ceptā retroire, ita cre/
do etiā apud vos eſſe principes ⁊ cōitates ciuitatū: ⁊ quicq̄d eſt
hm̄oi vos ſacroſctm̄ cōcepiſtis baptiſma: ⁊ chriſtiani eſtis ſitis
mō in gr̄a dei: longe abſit ⁊ abeſt a vobis vſuras ſumere: habetis
tū ſeruitores veſtros aſſiduos: ad hoc ordinatos eſtis ergo ⁊ vos
alieni a gr̄a ⁊ amicicia dei ꝑticipes eoꝝ qui nūq̄ꝫ chriſto ſe giunxe
re: Poteſt tn̄ poſt primā naufragij tabulā poſt baptiſmū .ſ. ꝑ ve/
rā penitētiā ⁊ firmū ꝓpoſitū in gr̄am redire deoqꝫ recōciliari pec
cator. qđ ⁊ ip̄z apđ vos minime apparet: cū ⁊ ꝯfiteamini pctā ve
ſtra: ⁊ ex ꝑtāte ſibi a deo cōceſſa ⁊ eccl'ie ſacerdos q̄ſi mediator dei
⁊ hominū pacē inter deū ⁊ vos quā erupiſtis reſtituerit, nihil ex
ꝑoribus actib⁹ cōmutat̄. Chariſſimi in veritate dico teſte deo ⁊
doctorib⁹ meis nō mentior: vos ſacerdotē ⁊ voſmetipſos decipi
tis: deū decipe nō poteſtis q̄ ſcrutator eſt cordiū ⁊ cōtēplator om
niū opationū cū mediatore ſacerdote miniſtro dei ⁊ eccleſie pax
inter vos ⁊ deū ꝯuenit teſtis eſt Ezechiel. c. xiij. ⁊. xviij. Hieremi
as. c. viij. xiiij. xxiij. ¶ Vos igit̄ oro ꝑncipes ⁊ ciuitates q̄ deo iun
cti eſtis in fide chr̄i ieſu reſiſtite huic vſurarie iniq̄tati. neqꝫ ſini/
te Judeos in feneratiōe ita ꝑſeuerare. Attento eo inter cetera q̄
ip̄i ita ꝑ hec tꝑalia bona q̄ licite ſe in ſua manētes religiōe ſibi ꝑa
re iactāt eos a chriſtiana religione morant̄ dū nil aliud cogitant
q̄ꝫ de pecunijs: atqꝫ vbi theſaurus eoꝝ eſt ibi ⁊ cor. Preterea ſūt
pleriqꝫ principes alijqꝫ ꝓceres religioſi ⁊ pij q̄ iudeos patiuntur
⁊ apud ſe diuertere ſinūt eoſqꝫ defendūt ꝯtra iniurias q̄dā cōmu
ni iuris gentiū formula exēplo ⁊ ꝯſuetudine patrū ⁊ auoꝝ ſuorū
illis tn̄ inuidēt ſuntqꝫ ꝑoſi eos tāq̄ꝫ inimicos ⁊ blaſphemos cru
cis chr̄i: mallētqꝫ dominia ſua tali carē habitatoreqꝫ q̄ꝫ comodū
inde ꝯſeq̄ cū ſubditoꝝ ſuoꝝ chr̄ianoꝝ graui incōmodo: qđ tn̄ id
nō fiat euenit ſepe infida oꝑa ꝯſiliarioꝝ q̄ a iudeis dona ⁊ mune/
ra recipiūt: q̄b⁹ corrupti dn̄o ſuadēt q̄re occeati ip̄i ⁊ a bono ꝓpo
ſito auertētes eū triplici capite male ⁊ ꝑue agūt. ꝑmū q̄r fraudāt
dn̄m ſuū cui iurati aut alias aſtricti ſunt. dona em̄ q̄ ip̄i accipiūt
ſi iuſte a Judeis accipi poſſent: dn̄i iuris eſſent nō ipſoꝝ. Secū/
do falſis ſuaſionib⁹ ſuis decipiūt ⁊ ꝑdunt animā dn̄i. Tertio et
ſuo anime paſſiue ꝯſulunt: cui ſi mulier accidit ſepe in ciuitatib⁹
⁊ populis liberis: vbi Judei cōmorant̄ in quib⁹ ſenatus ⁊ ꝑlus

mallet abeſſe Iudeos ⁊ cū his nullū habere cōmertiū cū ſūt aliq̄
q̄ illud quotidie: impediūt morantq́ȝ ſerio: q̄ vel cū iudeis ipſis
ſocietatē ⁊ cōmertia habēt ꝯferendo ⁊ ſua in banculū vſurariū: ⁊
de lucro ꝑticipando. Aut q̄ cū iudeis cōmunes vſuras nō agūt:
ſed (qđ tacet) accipiunt munera ⁊ xenea: qualia vulgo inter ami/
cos mitti ſolent ꝓ feſto Martini kalenđ Ianuarij ⁊ alijs feſtis ⁊
ꝓfeſtis diebꝫ anſeres liba ⁊ pocula dulciaria aliaq́ȝ hmōi his alijſ
q́ȝ nominibꝫ ⁊ p̄textis titulis annuatim a Iudeis: neqȝ coꝝ obli
uiſcunt: ⁊ tantū etiā hoꝝ extra modū vt fere inde ſe familiamqȝ
ſuſtentare pōt: ⁊ vt videant honeſtā in his habere occaſionē: pre/
tendunt ⁊ allegāt id cōmodi ⁊ lucri qđ a iudeis he cōmunitates
accipiūt: cōuerti vbi neceſſe ſit in vſum reipublice in edificia pu/
blica muroꝝ ⁊ portaꝝ opera ⁊ neceſſitates ciuiū: vt publica vti/
litas nō priuata q̄ſita videat: vnde ꝓplus ipſe ab hmōi decipit. O
ſtulti ſtupidi ⁊ occecati homines neq̄tis illud animaduertere at/
qȝ attendere: cū vos iudeos defenditis ⁊ ſeruatis eo p̄textu: qua
mltis magniſqȝ pecunijs vos adiuuēt: nō aduertentes qđ ipſi il
la iniuſta ⁊ vſuraria bona ꝯferāt ⁊ exoluāt ex vr̄oꝝ pauperꝝ ciuiū
⁊ incolaꝝ bonis: vn̄ vſurā ⁊ fen᷒ ſumūt: vt iam vos ⁊ vr̄i ſubditi
ꝑius iā illis dederint: qđ vob̄ reddūt: cū nec mineras ⁊ fodinas
auri ⁊ argenti: nō paſcua nō vineas nō agros: villas aut territo
ria habeāt: nō mercationē nauigationē artē mechanicā exerceāt
ſed q̄cq̄d habēt a vob̄ ⁊ vr̄is ꝑ vſuras emūgūt. qđ etiā ſi extraneis
fenerent mai᷒ tn̄ onus ad vos ꝑtinet maioreq́ȝ fert ꝑtē. Dico igit
libere velut zelo dei p̄fatus veniā q̄ſqȝ omniū vr̄m ꝑnceps ille ci/
uitas aut ꝑpl's ſit q̄ ſuaſu alicui᷒ ad iudeos tuēdos defendendos
⁊ retinēdos impellit ⁊ ꝑſuadet ſub titulo publice vtilitatis: eū de
cipi. ſuā em̄ nō cōem q̄rūt vtilitatē aut ꝑncipis qđ reipa ptȝ ⁊ re
uera ita ē. Reſpicite huiuſcemōi ſuaſores ⁊ obſuatores. Sūt p̄
ter ea alij q̄dā rectores terraꝝ ⁊ vrbiū q̄ iudeos apđ ſe ꝯmorati ⁊
diuertere ſināt: domos illis ꝯcedāt: tueant ⁊ ſub ſecuritate fuēt
ſua q̄rētes ꝯmodū ꝓpriū ea tn̄ adiecta ꝯditiōe ne vſurā exigāt aut
accipiāt ab aliq̄ ex ſubditis coꝝ ſub q̄ꝝ ſūt tuitiōe: ſȝ ab extraneis
liceat q̄ȝtū ⁊ q̄cūqȝ mō velint ⁊ poſſint exigere ⁊ ſumere. Chariſſi
mi q̄ in hac ſūt ſnīa ꝑncipes ⁊ ciuitates: ⁊ hāc obſcurā ſequūt viā
ſiue ſuo met ſiue alioꝝ ſuaſu: recti᷒ feciſſēt ſi in tꝑe viros doctos
⁊ hōeſtos ꝯſuluiſſēt: q̄ꝝ doctrina ſana: fides inteḡ: vita ꝓbata eēt
ne pōt (vite curſu ⁊ ꝓgreſſu in hmōi errore ꝑſeuerātes p᷒ea coge
rēt deguſtar viā amaritudinis ⁊ horror. Dicite q̄ſo q̄d aliđ ē hoc
q̄ȝ latrocinari: vias publicas obſidere: p̄das ex viatoribꝫ agere.

extraneus ſit ⁊ hoſpes chriſtian⁹ ciuis aut incola an nõ iuſticiã
ꝑ eque miniſtrare illi debes vt iſti: qđ nõ ꝯſtet: iniuriã quoqꝫ ab
illo arcere debes: nec eũ magis q̃ꝫ tuũ ſubditũ aut cõcinẽ ſinere
iniuria affici. Aperite oculos mentis: ingredimini ꝯſcientiã ve/
ſtrã. ipa certe rõne ſubnixa viã tritã ⁊ regiã in hac ꝑte indicabit.
¶ Sunt iteꝝ nõnulli dñi ⁊ principes q̇ ipſi quidẽ vſuraꝝ ⁊ perfi
die cauſa iudeos in ſuis terris om̄ino nõ recipiunt aut habitare
ꝑmittũt. cũ tñ ipſis nõ ꝓhibentibꝫ. nobiles ⁊ barones eoꝝ ⁊ hu/
iuſmodi eos tueant᷑ ⁊ habeãt: ſui cõmodi (de q̇ ad principẽ nihil
ꝑuenit) cõtemplatiõe. Sed quantũ intelligo ⁊ ab aliĵs didici: nõ
idonea hec ⁊ legitima eſt excuſatio: q̇ cũ ſciant peccare eos qui fo
ueant Judeos cũ eis participando de lucro vſurario: tñ non ſa/
tis id peccatũ vitãt: Cũ Judeos in eo quietos eſſe ſinũt: ſuis ſub
ditis peccandi licentiã tribuũt: dũ nõ obſiſtũt. qđ hi quoqꝫ deũ
ꝑuiter offendant teſtimonio Eſaie cõprobabo ca. v. Hiere. xxiĵ.
Abacuck. ĵĵ. Vos igit᷑ dñi ⁊ principes ciuitates ⁊ populi ſi q̇s ve
ſtrũ in aliqua baꝝ ꝑticularũ ſibi ꝯſcius ſit: aut noxiũ ſe putet: ex
pergiſcimini aliq̃n tandẽ monitu ⁊ cõminatiõe horribili om̄ipo
tentis dei: oẽmqꝫ curam ⁊ diligentiã adhibere: atqꝫ illaborate in
his punctis que nũc expoſui vt tollat᷑ e medio malũ hoc: purget
turqꝫ eo malo ppl'us chriſtianus: nã ⁊ quietiores eritis in ſpirita
libus ⁊ corꝑalibus: ⁊ Judeoꝝ gentis hoc vno reticulo amoto: q̇
irretica eſt. ad verã chriſtianã religionẽ ꝓniores multi cõperient᷑.
Qđ etiã ſi de hm̃ôi q̇ꝓpoſita ſunt nullas haberemus ſcripturas:
tñ dictamine recte rõnis hec vetita intelligeremus. ¶ Vos igit᷑
chariſſimi Chriſtiani eccl'iaſtici ⁊ ſeculares: ſi animo vobis ſedet
Judeos ad chriſtianã fidẽ allicere ⁊ ꝯuertere: nõ ſinite eos vſu/
ras agere: nec tñ patiamini eos abigi in exiliũ: qui iam vetere ſua
patria exularũt: nec eos onerari ⁊ opprimi plus aliĵs hominibꝫ
cũ natura quoddã vinculũ ⁊ ſocietatẽ inter homines cõſtituerit
etiã nulla lege: qđ auget᷑ tñ: et multis mediĵs increſcit ac cõſolida
tur. Aliã añt inite rõnem: vñ Judeo victus ſine vſuris ſuppedi/
tari poſſit ⁊ ipẽ ſibi queſtũ facere ne tot⁹ nudet᷑: q̇ magis chr̃iane
hũanitatis intuitu turpi vſuraꝝ lucro reiecto inclinatior et affe
ctior in chriſtianã fidẽ fiat. Nõ eñi eſt facile om̄ia ſua ſiue iuſte ſi/
ue iniuſte queſita relinquere: ⁊ in egeſtate ac penuria cũ vxore ⁊ li
beris viuere. quiſqꝫ id apud ſe cogitet: ſuo iudicio verum id eſſe
conſiderabit. nõ omnibus data eſt ſumma ꝑfectio. Inter duo q̇p
pe mala minus malũ eligendũ aut potius ferendũ eſt. Ad hoc ſi
quis in veſtra ditione Judeus eſt: laboret ⁊ labore victũ ſibi pa/

ret:atqꝫ cõquirat, vt ⁊ chriſtiani faciant:nec ſinite eos ocio tor/
pere cõperietis fore vt ad chriſtianã eccleſiam ſe ꝯferant. ea vna
via eſt qua ſolui poſſent a morte eterna. ¶ Ratio alia q̄ Judeos
impedit ⁊ moratur fieri chriſtianos eſt:quia ꝓ̄dicatio verbi euangeli/
ci ⁊ veritatis abſcondita ab eis eſt:quia verbum dei nõ audiũt:quandiu
igitur id nõ audiunt:impoſſibile eſt aut ſaltẽ nõ facile ac veriſimile
eos ad cognitionẽ vere fidei ⁊ iuſticie ꝑuenire poſſe ſine ſingula/
ri dono dei:quod pacis nõ ante paratis ſubito infunditur. Exem/
pli gratia ꝓpono ꝯgregationẽ ⁊ cetum ſanctiſſime alicuius ciui/
tatis chriſtiane:ſi nõ ꝓponatur auribꝫ ppl'i verbũ dei ꝑ annos ali/
quot:ſi id ipſi homines nõ audiãt:credibile certe eſt mltos ibi etni/
chos ⁊ gẽtiles futuros. Judei igitur cũ verbũ dei raro aut nunq̄
audiant:impoſſibile ferme eſt vt fulgorem veritatis concipiant.
Jmo verum eſt ſi chriſtianus refugit audire verbũ dei: ſit quantũ li/
bet iuſtus:malũ certe ſignũ eſt ꝑfectionis eius in religione ⁊ fide
chriſtiana:que exuperat intellectũ humanũ, verbũ aũt dei preci/
dit ⁊ putat quaſi arborẽ falx ſenſus terrenos ⁊ in fide captiuat in
tellectũ ad obediendũ chriſto. verũ cũ aſpernentur verbũ dei neqꝫ
audiãt illud ꝑſeuerãt ⁊ detinentur (velut in foedo carcere) ſenſuali/
tate ſua. Neqꝫ deguſtare pñt ſuauitatẽ diuini amoris vt inde ſa/
tientur. Propterea loquitur deꝰ ꝑ Moiſen Deutro. viij. Nõ in ſolo pa/
ne viuit hõ ſed in omi verbo qđ ꝓcedit de ore dei. Chariſſimi quauis
Judei veteris teſtamẽti ſcripturã habeãt:nõ tñ eã cõmode intel/
ligere pñt ſiue noui acceſſione. aſpiciũt enim locũ qđ foris eſt figu/
ratũ:qđ aũt intrinſecꝰ eſt vero intellectu nõ cõꝑ̄hẽdũt: neqꝫ pñt
pre velamine figurarũ. Hortor iterũ vos ꝓ̇ncipes ⁊ dñi eccleſia/
ſtici ⁊ ſeculares cordi vobis duo hi articuli ꝓpoſiti ſint in vtilita/
tẽ ⁊ emendationẽ Judeorum illorum ſepe memineritis. Neqꝫ alio ani/
mo aut intentõe Judeos apud vos morari facite:aut defendite.
qđ ⁊ poſtea latiꝰ ex alijs rõnibꝫ reſcietis. Scio ego demoniacos
ꝑturbare ⁊ horrere:cũ coguntur audire verbũ dei: clamãt fremũt
vlulant ne audiãt illud:ſicuti puer apoſtema habẽs: quo matu/
ro:vbi chirurgus accitꝰ aptturꝰ ac deinde ſanaturus illud ꝯtinge/
re incipit:eiulat:vociferatur:ab chirurgo ſe auertit. nõ enim intelli/
git paulum doloris patiendũ:donec remedia ⁊ emplaſtra adhi/
beantur. Jta cũ iudeis agitur:q cõmouentur horrere aduerſus predicã/
tẽ verbũ dei;qñquidẽ necdũ intelligũt qđ ſaluti ipſorum ꝯueniat:q̄
uſqꝫ illis ſcripture interꝑ̄tate ſint: ſupimpoſito vero emplaſtro
qđ eſt ſctm̄ euãgeliũ cũ veris gloſis ⁊ explanatiõibꝫ:ad aperiẽdũ
oculos intellectus:tũ qdẽ cõcurrẽt ad chriſtianã fidẽ:⁊ ad chrim

verū paſtorem animarū noſtrarū: veluti ouiū grex ſi in portam
ville inſuetā ⁊ incognitā agat: ouiū nulla alia aliā p̄cedere vult: ſꝫ
cū aliquot auſe ſunt inire aut impulſe: vno impetu portam im/
plēt ⁊ quodāmodo certāt ſeſe fere impedientes q̄ ingrediat̄ por.
Jta fiet ex Judeis cū audierint verbū dei: paulatim aliqui por/
tam veritatis ingredient̄: quoꝝ velut exemplo ac preterea incita
mento plurima gens turmatim cōueniet ad nos: ne alius alio
poſterior iudicet̄ vt ignominia militi eſt: qui licet ad diē cōmeat⁹
veniat: omniū tn̄ eſt poſtremus. poſtulabūt certatim baptiſmū
cōſtanti deuotiōe: ⁊ firma ſtabilitate Chriſtiane fidei adherebūt
veluti ſi q̄uis in nymbis ⁊ niuibus ambulauerit: poſtea foco et
igni ſe admoueat: eum magis ignis oblectabit q̄ꝫ qui iam ſemꝑ
foco aſſedit: vt notū eſt omnib⁹. Jta ⁊ de Judeis fiet: cum cepe/
rint reſcire errata ſua ⁊ cecam illā de ambulationē. ſeqꝫ in erro/
re nō modico fuiſſe: tum gratior erit illis ⁊ ſuauior veritas: p̄ eo
qui ſemꝑ in illa v̄ſatus et exercitatus eſt: ad quā ꝑuenire non po/
teſt niſi aſſiduo vſu audiendi verbum dei. Diceret quiſpiam cum
Judeis pateāt edes ſacre et eccleſie Chriſtianoꝝ pereque vt ipſis
Chriſtianis: neqꝫ arceant̄ ab illis: cū per cōcionatores ⁊ p̄dicato/
res ꝓponit̄ verbū dei ⁊ euangelica apoſtolicaqꝫ doctrina: q̇d cau
ſe ſubeſt: cur nō veniant Judei ad audiendū illud a Chriſtianis:
cū liberū ſit cuiqꝫ accedere Judeo pagano excōicato ⁊ ceteris a
vera catholica fide ſeiunctis. Diceret e diuerſo alius q̇d ad nos
ꝑtinent Judei vt eoꝝ genefamus curā: eiſqꝫ predicemus: ſi mo/
do poſſim⁹ p̄dicare Chriſtianis ⁊ eos hortari atqꝫ docere vt chri
ſtiane viuerent ſatis actū per nos putaremus: iudeos in ſua con
ditione ⁊ ſtatu relinqueremus. Chariſſimi fratres qui hmōi in/
nitunt̄ argumētis. nō ſtabile q̇cq̄ꝫ ſm̄ verā rōnem et rectā dicūt:
nec ſm̄ tenorē ſacraꝝ litteraꝝ: Hoc pro ſimplici ingenio meo co
nabor mlt̄ꝭ rōnib⁹ ⁊ locꝭ ꝯfirmādo ⁊ ꝯfutādo d̄ducere ⁊ cōmōſtra
re. Jnitio debetis viā veritatis vnicuiqꝫ oſtendere. Jnterrogo/
qꝫ vos quare maiores veſtri gentiles nō acceſſerint filios iſrahel
in teſtamento veteri ad agnoſcendam viam veritatis: cū tamen
viderent deū apparuiſſe populo ſuo in nube: Moiſi autem facie
ad faciem: viderent ⁊ ſigna ⁊ prodigia multiplicia: que deus oſtē
dit filiꝫs iſrahel. Neqꝫ his moti ſint ⁊ tum excecati erāt parentes
veſtri: vt nunc Judei: expectantes quoad venirent Judei inter
gentes ⁊ bellorum ⁊ aliꝫs occaſionibus: ad gentiles docendos:
⁊ nunciandū eis ſalutis viam: ducendumqꝫ eos in illā cōmon/
ſtratione ſua.

Secunda

¶ Eſtqꝫ veriſile ⁊ vehementer preſumendū: niſi vos Judei docu
iſſent: vt olim ſic adhuc adoraretis idola. Audiſtis nūc chariſſi/
mi fratres chriſtiani quō vos caligine erroris obductos et obſi/
tos Judei docuerunt agnoſcere lumen veritatis. Sed nūc (hec
mutatio eſt dextre excelſi) vos gentiles rectā ingreſſi eſtis viā am
bulatiſqꝫ in ea: ⁊ Judei idola colere videnť: maxime cum verum
Meſſiam tot prophetaꝝ predictiōibꝫ veteris inſtrumenti pre/
nunciatū ſuis ⁊ diſcipuloꝝ miraculis ⁊ doctrina cōprobatū nō
recipiūt: et decrinauerūt a via recta: ⁊ errant in inuio ſequentes
cecos duces maiores ſuos. Ad vos ergo pertinet recta ratione
chariſſimi vicem reddere Judeis eos in rectā reducere viam; cū
ipſi aliquando iter rectū vobis oſtenderint. Secundo iure ⁊ me
rito vos chriſtiani Judeos viam veritatis docere debetis: quā/
do apoſtoli chriſti ieſu oēs gente iſrahelitica oriundi venerūt ad
maiores veſtros in templa veſtra deorū ⁊ dearum veſtrarū: ad
aperiendā vobis viam veritatis. perſecuti eos ſunt gentiles ma/
iores veſtri: tormentis ⁊ ſupplicijs affecerūt: quā rem vt a iudeis
hoc tpe timeatis neceſſe nō eſt. ſecuris inter eos verſari ⁊ predica
re vobis licet. ⁊ verbū dei ꝓnunciare omni metu ſemoto eam ha
betis poteſtatē imperiū vim ⁊ auctoritatē ⁊ apud vos ⁊ in ipſos:
ita tamē vt ad eos diſcreti in verbo ⁊ ꝯuerſatiōe p̄dicatores mit
tanť: ne inuanū ſemineť verbum dei: ⁊ preciū virtuſqꝫ ſanguinis
chriſti ieſu apud eos perdať. Querite apud Hieremiā ca. xxiij. ibi
ad monitionē hortatiōemqꝫ p̄dictā cōperietis. Audiſtis nūc pū
cta duo ꝑ que ſi ita recte curriť prompti⁹ atqꝫ facili⁹ Judeos in
Chriſtianam fidem perducetis. ſ. de vſuris ⁊ predicatione verbi
dei. ¶ Tertia ratio cui inherentes Judei mouenť min⁹ Chriſtia
ne eccleſie ſe iungere (velut relicta nouerca verā matrē repeten/
tes) eſt ꝓpter ineptos ſedos irrōnales pleroſqꝫ ipſoꝝ libros ad/
uerſus veritatē cōfictos illiqꝫ repugnātes: et omni pte nudos ve
ro. quilibri eccleſie Chriſtiane magnū ⁊ graue damnū ⁊ iniuriā
attulere. qm̄ aduerſus Chriſtū Jeſum matrē eius Mariā virgi/
nem oēs ſanctos dei: ⁊ ſm carnē ⁊ ad tpalia bona appetēda que/
renda et fruēda omnimode cōpoſiti ⁊ ordinati ſunt. Hortor igiť
in dn̄o humilis ego ⁊ abiectus chriſti pro viribꝫ meis famulus
oēs et ſingulos principes ⁊ dn̄os eccleſiaſticos ⁊ ſeculares: ⁊ ge/
neraliť oēs homines vt reſpectū habeant: ⁊ adhibeant curā: falſa
hec idolotica ab eis auferre: ac eis īmmō textū ſacre biblie q̄ eis a
deo ad ſalutē animaꝝ tradita ē legēdū diſcēdūqꝫ relinqre. Roget
forte hīc aliqs ⁊ cogitet apd ſe quā occōez libri illi iudeis ingerē et

dare poſſunt nō amplectendi religionē chriſtianā:cū palā et cla/
re videāt ⁊ ꝯſiderēt ſe ꝑ hmōi ſuos libros taleſqȝ falſas gloſellas
eſſe deceptos. Chariſſimi libros eos q̄s denotaui ſaluti anime
Judeoꝝ ⁊ ꝯuerſioni plurimū offeciſſe ⁊ nocuiſſe officereqȝ ⁊ no/
cere rōnibꝫ ꝯfirmabo:⁊ ꝓbatuꝝ id ita eſſe me plane ꝯfido ſub for
ma cuiuſdā in ꝑmis ꝑabole ⁊ ſilitudinis. Accidit aliqn̄ vt homi
nes q̄dā iter agētes ꝑuenirent ad biduū:vbi cū incerti herentes
dubijſqȝ ſtarent:quā eligerent viam:monſtratū eſt iter prauū:
qđ eos nō duceret:quo tēdebāt ꝑ improbos ſeductores. Ipi aūt
itinerantes credētes indici ꝓceſſerūt in viā:quā ille deſignarat:
q̄ a principio bona videbaꝰ. cū ꝓgrederenꝰ:difficilis ⁊ ſalebroſa
moleſtaqȝ cōperta eſt:magiſqȝ ac magis:vbi ꝓceſſere: talis ap/
paruit. ipi tn̄ ſemet ꝯſolati ſunt ſperantes tandē viā futurā me/
liorē. Et iteꝝ cū ſtetiſſent deliberabundi.ꝓgrediendū an regredi
endū eſſet:paululū adhuc ꝓceſſere:quouſqȝ via flexū acciꝑet ⁊ de
prauareꝰ. ibi facta anguſtor eſt lutoſa ac pene inuia:vt iam incipe
rent dubitare om̄ino putare eam impꝑmeabilem. tn̄ ſumpta fidu
cia ⁊ ſpe quō ſuperiꝰ:parūper ꝓmouebanꝰ:quouſqȝ tandē ma n
feſte viderūt illuſum ſibi eſſe:ſeqȝ in maximo ꝟſari errore. Iterū
nihilominus ꝓfecti ſunt longius:nō itineris fiducia ſed mōſtra
toris:qui erat pollicitus eis bonū fore iter ⁊ rectū:ad poſtremū
ſic ſe cōꝑturos ⁊ habituros. ita ꝑgentes in difficili iſto ⁊ malo iti
nere totā vie ſpēm q̄ in inuias finiebaꝰ paludes amiſere. tum pri
mū certo cognouerūt ⁊ crediderūt a nequā mōſtratore ſe eſſe de/
ceptos atqȝ a vera deuiaſſe via. ita res apud Judeos ſe habet ꝑ
mendacē falſum ⁊ fallacē librū Talmoth iter eis falſum cōmon
ſtratū eſt. hi ſunt fallaces libri ⁊ fabuloſi tandemqȝ ꝑnicioſi libri
iudeoꝝ genti:hec mēs eſt ꝑabole. Ergo oēs hmōi fallacias ⁊ fa/
bulas ꝯtinentes libros auferte ab oculis eoꝝ:⁊ in ignem mitti/
te:ita magnū facietis opꝰ charitatis cū occaſione erroꝝ ſublata
eos inducetis in viā rectā. Poſtq̄ȝ amiſerint hos libros:tū con
uertēt ſe eo ꝓmptiꝰ ⁊ faciliꝰ ad ſacras lr̄as. vn̄ pulſo errore et ne/
bula ducēte ſpūſctō rectā viā cōperire queant:⁊ veritatē cogno/
ſcere. q̄ diu oēs latuit. Obijci mihi a q̄uis prima facie video poſ
ſe. ⁊ ꝓpoſitū meū quēuis redarguere: tāq̄ȝ imprudēs ⁊ iniquū; q̄
cū dicā ꝑncipēs ac ceteros Judeis debere auxilio eſſe:eoꝝ res ab
inuitis ꝯtra ius ⁊ fas abripere ſuadeam. Fateor veꝝ eſſe nemini
rem ſuā ꝑ vim rapiendā eſſe:ne iudeo etiā. interrogo nūc vos;q̄/
re Judeis tā grauis ⁊ mlťa ꝑ vim ꝑſecutio inferꝰ. notoriū eſt qđ
magnis vectigalibꝫ cenſibꝫ teloneis pecunia ꝓ tuitiōe ⁊ ſecurita/

te onerauꝰ: quaſi ſeruū pecus: ⁊ hec pſtare coguntꝰ: q̄uis ſint libe
ri quaſi auis vt in ꝓuerbio eſt. Uos o chariſſimi chriſtiani nō ſa
tis idoneā ſup ea cā affertis excuſationē: cū dicitis vos Judeis
violentiā facere. atq̄ eos p̄mere: id ſemp ea mēte facere atq̄ ani/
mo: vt per tales p̄ſſuras coacti ad chriſtianā ꝯuertantꝰ religionē
⁊ ꝙ om̄is vis ⁊ ꝯtemptio q̄ a chriſtianis in iudeos agitꝰ: quāq̄ ipi
a chriſtianis patiuntꝰ: eoꝝ cauſa in bonā ꝑtem fit: nō nr̄e vtilitatꝭ
grā in hac parte q̄ attigi libere in Judeos vim facite: ⁊ falſos il/
los libros quibꝰ ſeducuntꝰ ⁊ detinentꝰ a veritate: auferte ab eis in
quibꝰ blaſphematꝰ deus ⁊ hō chriſtus ieſus: virgo Maria mater
Jeſu chr̄i: q̄bꝰ maxime aduerſus chriſtianā religionē tanq̄ belli/
cis machinis vtuntꝰ: q̄uis reuera futilibꝰ eos libros deſtruite pe
nitus: nō q̄ſi vi ſed in emendationē Judeoꝝ. ⁊ q̄ q̄ eos legunt: in
iuriā faciunt nomini chr̄iano: vindictā deo relinquētes. Hec eſt
via q̄ nobis placet: (quātū ex meis maioribꝰ accipio: ſi tn̄ rē ipā
recte intelligo: alioꝝ de eo ſit iudiciū) ꝑ quā iudei induci poſſent
in lumē veritatis. Magnū mihi o chriſtiani videtꝰ eſſe miraculū
⁊ ſingularis quedā miſericordia dei: nobis chriſtianis nō eueni/
re. qd̄ zodome: quā ſubitus hiatus terre abſorpſit: attento quā/
tus cōtemptꝰ ⁊ ꝯtumelia deo ⁊ matri ſue ꝑ hos libros inferatꝰ: et
fiat: ⁊ adhuc inter nos eos eſſe patimur: dico ſm̄ opinionē meā:
qualēcūq̄ q̄ credibilis quoq̄ videtꝰ: ꝙ hi falſi libri nō parua nec
ignobilis occaſio ſint omniū diſcordiarū ⁊ ꝑſecutionū in eccl̄ia
dei: quales videmus prochdolor quotidie alias ſup alias: ⁊ illō
puto: q̄diu idola hec (ſic em̄ nominare placet hos falſos ⁊ blaſ/
phemos libros) nō tolluntꝰ e medio: ⁊ internitioni dantꝰ: nūq̄ ec
cleſia chr̄iana in quiete ⁊ pace erit: aut ꝑdurabit. Jgitꝰ chariſſimi
q̄ iudeos in vr̄a habetis poteſtate: auferte ab eis oro libros illos
erroneos ⁊ ignibꝰ mandate. ¶ Audiſtis tria nūc puncta a tenui
tate mea: q̄ iudeos in ſua ꝑfidia maxime ꝯtinent: ⁊ a fide chr̄iana
auerſos reddūt: ſil' quo ꝯſilio his obuiam eundū ſit: hoꝝ memi/
neritis hortor om̄i ſtudio ⁊ diligentia: ⁊ ſerio hec ꝑſequamini et
curetis: Tūc videbūt oēs homines clare ⁊ notabūt: quo ardore
animi ppl'us iudaicus ad ſanctā chriſtianā eccl̄iam ꝯfluet: ⁊ chri/
ſti fidē om̄ibus viribus ⁊ conatibus tueri et ſeruare ſtudebit.
¶ Jnſerā ſubijciāq̄ his ſup re quadā: q̄ vulgato fertꝰ aduerſū Ju/
deos inani rumore ſermonē refellēdo cū ne nos chr̄iani ob id ri/
diculi ſimꝰ. Dicitꝰ vulgo inter chr̄ianos Judeis neceſſario opus
eſſe vti ſanguine chr̄iano ad medelā ꝓpterea eos occidere infantu
los chriſtianos: ad hoc eos feda quadā egritudine laborare Cha

riſſimi chriſtiani nolite his adhibere fidem: qꝛ ⁊ ſcripture ſacre ⁊
legi nature ⁊ rationi repugnat: quare oportet in hoc caſu Jude/
os me defendere ⁊ excuſare cū diſtinctiōe tamen. Credibile eſt in
uentos eſſe ⁊ fortaſſe adhuc inueniri poſſe iudeos: ꝗ chriſtianoꝝ
infantes ad necem clam ſecent̄. nō ꝓpter ſanguinis habendi inde
neceſſitatē: ſed odij et vltionis cauſa in chriſtianos: vt olim chri/
ſtum apl'os ⁊ diſcipulos fideleſqꝫ eius cū illis plus erat q̄ꝫ nūc eſt
virium: palam ꝑſecuti ſunt. quare in eo nolite eſſe ſolliciti: quaſi
hoc etiam teſtimoniū ſit fidei noſtre: cū nos nō egeamus ad con/
firmandā fidē chriſtianam teſtimonio Judeoꝝ. ipſa fides noſtra
pure ⁊ clare ꝓbata eſt per ſcripturā ſacram: per grandia miracu/
la: que integra veritate plantata eſt ⁊ firmata. Fugite ergo ⁊ vita
te orationē hāc ridiculā falſam. ⁊ (ſi recte cōſpicere vultis) nobis
chriſtianis nō parū contemptui exiſtentem. chriſtus ieſus ꝓ ani/
marū ſalute et remedio verus ille medicus ſanguinē ſuū effudit:
q̄ſi ſanguine humano corpori mederi quis pōt: vt vult Auicen/
na: nō magis chriſtiano ſanguine quā alius hominis: morbis
corporis apud infideles medicamenta preſtabunt̄: quid enim at/
tinet a baptizato necne ſumatur homine corp⁹ modo ⁊ chimi ſa
ni ſint. Argumentū ducitis ⁊ rumori initium ex plaga Philiſti
norū rapta archa moſaica: aut ex ea forte ad Pilatū Judeorum
acclamatione: cum ad ſuppliciū innocentem poſcerent Jeſum:
ſanguis eius ſuper nos et ſuper filios noſtros. Vltionis ille ex/
poſcende pendenteqꝫ pene ſanguis eſt: vt ſanguis Abel iuſti non
ad morbi curationem neceſſario adhibendus. preſertim cū chri/
ſtianis (ſi ita dicere volumus) Judeorum potius ſanguis obno
xius ſit quā e diuerſo noſter Judeis. manete igitur tandē in ve/
ritate huiuſmodi vanitate abiecta o Chriſtiani: nec talia cōmini
ſcamini ꝑ ſe falſa: nō ſatis honeſta nobis: Homines Judei: ſunt
vt ceteri: ⁊ ſi volumus adiuuante gratia dei vnius chriſti domi/
ni ſanguine redempti. Sed et ipſi Judei ex hoc ⁊ ſimilibus corrū
puntur: noſtraqꝫ leuat̄ opinio. dicunt eīm quid nos chriſtianam
ſuſciperemus fidem ⁊ ſeruaremus: cum nos vitijs mendacibus
onerantes imponunt nobis: que vere ſic ſe nō habent. Quando
igitur chriſtianos in re hac gentilium more ⁊ lenitate errare ani/
maduertimus: in fide ⁊ alijs multis errare eos nobis haud du/
biū eſt. Quare expediret ꝓ iudeoꝝ (q̄ꝫ cupim⁹) emēdatiōe chrīa/
ni his verbis abſtinerēt: ⁊ Judeos rei tam falſe nō inſimularent.
¶ Alius adhuc ſermo inter nos chrīanos de iudeis vulgat⁹ eſt.
Jactat̄ q̄ſi adagio quodā: raro iudeus ſenex bon⁹ erit chriſtian⁹

vt ſeni cani nō facile ad vſum adhibent vincula. Ex verbis his de
teriores ⁊ deſperatiores fieri Judeos notum eſt. Aiunt: q̄d igit
ſi omnino chriſtiani efficeremur: prodeſſet nobis: ſi ipſorū met iu
dicio de agenda ducendaq; religione priuſq̄ʒ ſuſceperimus: con⸗
dēnamur. Sed id inquiunt ea cauſa dici in nos putamus: ꝙ in
oculis noſtris prius feſtucam conſpiciunt: q̄ʒ trabē in oculis re⸗
liquorū a cunabulis chriſtianorū: ⁊ oculis linceis noſtra ſi aliq̄ʒ
tulū peccauimus: mala vident: ſua quaſi talpeis pretereūt. Oro
vos chriſtiani: nolite hoc vti ꝓuerbio: nec ei locū dare ⁊ fidem.
Nam ⁊ omnis noſtra ſalus ex Judeis eſt. ⁊ fidei noſtre fundamē
tum iactum: edificium eccleſie noſtre p̄mum a Judeis ſuperedi⸗
ficatum eſt: Judeus gentis ⁊ nationis nomen eſt nō religionis:
⁊ ex gentibus multi facti ſunt prozeliti Non ergo ſcandalizemini
ſi fortaſſe Judeus quiſpiam ſm chriſtianam inſtitutionem ⁊ do
ctrinam nō vixerit. nosipſi nos iudicemus Dominus etiam Je⸗
ſus inter duodecim apl'os furem habuit ⁊ ꝓditorē. Inter ſepteʒ
diaconos quos apl'i legerūt: Nicolaus in adoleſcēte vix dū eccle
ſia ſeminauit hereſim. quot poſtea epoꝝ ⁊ ſacerdotū (vt de reliq̄
ꝑpl'o taceā) recte ⁊ catholice fidei in varijs obluctati ſunt: vt vitā
prauā ⁊ oꝑa ſine q̄bꝫ fides mortua eſt p̄tereā: coꝝ etiā q̄ chr̄ianis
orti ſunt parentibꝫ. Sed cū mali inter bonos verſent: vt zizania
ↄcreſcit tritico: nō ſunt illi ꝓpterea deteriores: q̄ boni ſūt: q̄m ma
gis lucent. Unuſq̄ſq; aūt onus ſuū portabit: vt legimus Ezechie
lis. xviij. Chariſſimi aſſeuero hoc: ⁊ rōnibꝫ ⁊ ſcripturis ꝓ virili
mea ↄfirmabo: ꝙ iudei facti chr̄iani in ſtabilitate ↄſtantia forti⸗
tudine ⁊ ſapiētia ꝑſeuerāter agēt ſeq̄ndo doctrinā chr̄i ſm ſex ar⸗
ticulos ⁊ pūcta ſequētia. Primū in rebꝫ ita ferme repit: ſi int̄ ꝑua
tos reges ppl'os ve odia inimicicie bella ēt fierēt: ↄtingatq; eos
poſtea vere ⁊ ex animo in amicicią gr̄amq; redire aut ↄuenire: eā
tū firmiorē beniuolentiorēq; eſſe: q̄ʒ ſi nulle vnq̄ʒ inimicicie inter
fuiſſent. Sic ⁊ inter iudeos ⁊ dn̄m ieſum chr̄m fctm̄ ē. ꝑſecuti ſūt
crudeliter chr̄m ꝓ primos ſeq̄ces eiꝰ iudei: ⁊ ip̄e e diuerſo vltus eſt
q̄uiter iniurias ſuas q̄ſi hoſtili aīo vt hūano more loq̄mur: int̄
ip̄os diſcordie maxime fuerūt: ⁊ adhuc ſūt. Aſt cū iudei ↄfitentes
apd̄ deū errores ⁊ delicta ſua veniā ⁊ gr̄am a chr̄o poſtulauerint:
ip̄e deponet irā: remittat offenſas: maiore eos beniuolētia cōple
ctet ⁊ donarijs gr̄aꝝ ꝓſeq̄t: ⁊ amplificabit: q̄ʒ ceteros: q̄ ſemꝑ in
amicicia eius fuere ⁊ ꝑſeuerauere. Teſtē apoſtolum Paulum
adhibeo: qui ↄtra ſequaces chriſti Jeſu atq; contra eundem nō
verbis ſolū ſed ⁊ vinculis carceribꝫ cedibꝫ pugnauit: hic celeſti

fulmine illuminate nõ occidente: cũ adhuc in chřianos odiĳ ple-
nus minas ſpiraret etiã executurꝰ: in terrã deiectꝰ ⁊ a praui ani
mi executiõe ꝓhibitꝰ: vbi veniã petiĳt: intra triduũ diuino ſpira-
mĩe fidẽ chriſtiana edoctus nõ tm̃ ipſe in ea acriter ꝑſeuerauit:
ſed ⁊ alios docuit. cuius cã flagellatus vinctus ⁊ iuſſu Neronis
principis capite plexus eſt eius fidei q̃ꝫ ꝑſequebat̃ olim fuit pre-
dicator ⁊ ꝓpugnator maximꝰ: q̇ etiã plus om̄ibꝫ apl'is laborauit:
vt errantes oues ad chři ouilia ꝑducerct. ¶ Aliꝰ eſt articulꝰ. Cũ
inuenerint cũ quẽ mille quingentis ferme iam annis queſiuerũt
inani expectatiõe (qui. ſ. iam venit) ꝓmiſſum illis: cuius cã ml'ta
paſſi ſunt eũq̃ ſe inueniſſe cõgnouerint: quẽ maiores ipoꝝ inue-
nire nequiuerũt: magno certe affici eos gaudio nõne putabitis.
atq̃ ſecũ ita loquuturos. Patres nři longũ tp̄s expectatũ que-
ſiere ſed nõ inuenerũt Meſſiã. Veꝝ nobis nouiſſimis tp̄ibꝫ da-
ta eſt gr̃a a deo vt inuenziremꝰ eũ. Atq̃ ex eo ꝑſeuerabũt ꝯſtantiſ-
ſime in fide chři. ¶ Tertio dico om̄e fundamẽtũ religionis iudai-
ce: q̃ ꝓ ꝑte magna ſuꝑſtitio eſt: nũc ſitũ eſt in ⁊ ſuꝑ quinq̃ libris
Moiſi quos quaſi ſacroſanctũ q̇d obſeruant: ⁊ venerant̃. quoꝝ
nimis p̃ſumpta de illis auctoritas eos indurat: ⁊ excecat. ſed cũ
intellexerint Moiſen in libris ſuis per figurã plurima dixiſſe iuſ-
ſiſſe feciſſe q̄ in chriſto impleta ſunt: vt legẽ Moiſis vmbram in-
telligãt habuiſſe futuroꝝ bonorũ: nõ imaginẽ quo minus rem:
tum ex ipſis libris Moiſis tamq̃ꝫ Moiſe duce: quẽ ex egypto
tenebroſa corporaliter maiores ipoꝝ ſecuti ſunt: agnito chriſto:
⁊ ad ipſum ꝑducti magno ardore ⁊ amore in chriſtũ credẽt: atq̃
eũ ſequent̃. ¶ Quartũ vñ vos chriſtiani futurã Judeorũ in chri-
ſti fide: cũ illã opitulante gr̃a dei ſuſceperint: cõſtantiã extiſtima-
re poteſtis: hoc eſt cernitis coram: q̃ꝫ dure ⁊ obſtinate firmiterq̃ꝫ
ipſi in ſuo errore ſe gerant ac geſſerint inter aduerſa exilia ꝓbra
cõtemptiões: aliaq̃ mala que patiunt̃ inter gentes in quibꝫ ver-
ſant̃: ſue religionis cauſa: que ſepe animũ fortiſſimũ ⁊ maximum
deĳcere ⁊ immutare ſolent. ita e diuerſo cũ nũc per gratiã dei in
certã veritatẽ ac fidẽ ꝑuenerint: multo firmius ⁊ ꝯſtantius in via
chriſti ambulabũt ⁊ perſeuerabũt. ¶ Quinto capite cũ ceperint
cognoſcere: ꝙ Chriſtus verus Meſſias deus ⁊ homo ex genere
coꝝ longa ſerie ab Abraam Jſrahel Dauid ductus ortus ⁊ natꝰ
ſm̃ carnẽ ſit: tum incipiet magis placere eis chriſtus eiuſq̃ fides
⁊ religio: ⁊ preter cetera propter ſanguinis et ſtirpis cõmunionẽ
carius amplectent̃ chriſti doctrinã ſuauiꝰ ei ſpiritali ſimul ⁊ car-
nali affectione inherebũt. ¶ Sextum vnde coꝝ ꝑſeuerantia cre-

denda ſit poſtq̄ chriſti fidez cognouerint: eamq̄z profeſſi fuerint
eſt. Uoluent eñi tñ in animo ꝛ recordabunt: quotiēs deus fame
peſte bello captiuitatibus tributoꝝ impoſitiōibꝫ populationibꝫ
vaſtationibꝫ aliiſq̄z malis affecerit eos atq̄z plagauerit: ꝛ velut
in ora ꝑcuſſerit: cum ab eo receſſiſſent ꝯuerſi in vias prauas: ita ꝛ
nūc cōuerſi priſca illa attendētes exempla maioꝝ omni cura ope
ram dabūt ab agnita ꝛ ſuſcepta fide ꝛ religione nō retrocedere:
vel eo metu: ne ꝛ ipſis eueniat qđ maioribꝫ ipſoꝝ euenit: ac ita ſa
pienter prudenter ꝛ ꝯſtanter in fide chriſti ꝛ p̄ceptis ip̄ius ambu
labūt. Credo chariſſimi nūc aperuiſſe me vobis ꝛ oſtēdiſſe ex ſex
articulis Judeos cū chriane religioni ſe dediderint: in ea ꝑdura
turos firmiter ꝛ ꝑmanſuros cōtra vulgatā opinionē: cū an: quō
ad eā alliciendi: quō impedimēta pleraq̄z diſtinentia e[illegible]s a chri/
ſtiana religione amouēda eſſent. breuiter attigiſſem. Oſtendam
nūc ꝑ ſcripturas quas ip̄i nō negāt: ꝛ nos recipimus: fore vt cor
duꝝ ꝛ lapideū ip̄oꝝ emolliaꝛ ꝛ ſcindaꝛ: detq̄z illis deus cor car/
neū: in qđ imprimi poſſit diuina gr̄a: ꝑ quā cognoſcāt veꝝ lumē
nō nubilū. Teſtes cito ꝛ affero Moiſen Deutero. xxx. c. Ezechie
lem. xi. ꝛ. xxxvi. Eſaiam p̄mo. Hieremiā. iij. ꝛ. xxxi. caplis. Dauid
pſalmo. c i. ꝛ in multis aliis ſacraꝝ ſcripturaꝝ locis ex quibus
apparet deum aliqñ miſerturū populo ſuo: vt veram accipiant
fidem ꝛ in ea ad finē vſq̄z ꝑſeuerent: vt ſalui fiant: venit eñi Jeſus
chriſtꝰ querere ꝛ ſaluū facere qđ perierat. ¶ Chariſſimi fratres
viri chriſtiani ſerui Jeſu chriſti quo veſter animus ad illiciendū
Judeos in noſtrā religionē pronior ſit: p̄ter id qđ dixi ſuperius
hoc facere humanū piū ꝛ ſanctū eſſe: quēadmodū errāti comiti
mōſtrare iter: ꝛ a ſuo lumine alteri lumē accendere: oſtendā quo
q̄z vtilitatē magnā ſubeſſe: q̄z gens iudaica ad chriſtū ꝯuerſa ec/
cleſie chriſtiane ſit allatura: q̄zq̄z propter ſe honeſtū appetendum
ſit ꝛ ſectandū: tamen vbi eſt coniuncta vtilitas: aliquid momen/
ti adiicit: imo repudiāda nō eſt. Judei quinq̄z libris Moiſi plu
rimū dediti ꝛ intenti ſunt. poſtea q̄z deguſtauerint ſuauitatē my
ſtice intelligentie coꝝ ꝑ diſpoſitionē ꝛ gr̄am ſanctiſpūs: tum in
eoꝝ lectionē erunt ardentiores ꝛ vehementiores: cōfirmaturi
ꝓ viribus fidē noſtrā ex illis: ac aduerſariis quaſi duplici arma/
mento reſtituri q̄ iam in vtrūq̄z coꝝ habuerint ſenſum exercita/
tū: telaq̄z acerrima inđ cū gladio euagelii miſſuri in hoſtes. Quē
admodū vrſus q̄ alueū apū cōp̄hēdit. ob dulcedinē mellis nullis
verberibꝫ nō fuſtibꝫ nō gladiis vix igne ab eo pelli pōt cogiq̄z vt de
ferat: ita ꝛ apud Judeos ꝯuerſos agetur: qñ melleā illā myſticā ſua/

nitatē deliberauerint ac degūſtauerint. Sic apud ſe loquentur
hic cib⁹ exuperat oēm cibū. hec ſuauitas oēm ſuauitatē. Et ego
quoqꝫ quantū ſapio ⁊ intelligo pro cōperto habeo. ꝙ omniū ci/
boꝝ potuūqꝫ: imo vel totius mūdi corꝑalis et tꝑalis oblectatio
⁊ voluptas huic oblectamento nō ſit cōparanda: qđ ſpū concipi
tur. Nō qui vetus teſtamentū intelligit: nouū legit: ex vetere no
uum dilucide ꝯnoſcit: neutra ꝑte labeſcens: dū noua veteribus
nouis vetera cōponit neceſſe eſt vt oblectet̄: qm̄ ex figuris ſpiritū
videt: ſpm̄ oculis mentis q̄ſi corpus oculis corꝑis cerneret. ita
Judeis accidit: qm̄ ipſi acuti⁹ ⁊ cōꝑhenſibili⁹ ad intelligendum
ſua diſpoſiti ꝓfundius pleriſqꝫ ceteris inquirūt ⁊ examinant ſcri
pturas. cū ⁊ apud eos vera ſunt ſacrarū ſcripturaꝝ fundamēta
originaliaqꝫ ꝑmordia: a deo tradita ꝑ ſuos ei⁹: hebraica lingua
ꝑſcripta ⁊ mlt̄e ꝑticule ſūt ⁊ clauſule in ſacris lr̄is in libris Moi
ſis ꝑſertim ſecrete adhuc ⁊ obſtruſe: q̄ tn̄ poſſent prodire in lucē
per eos. ¶ Ego certū puto imo nec dubito: qm̄ om̄is ſcientia q̄
naturali ratione cōꝑhendi pōt: veluti aſtronomia ⁊ cetere in ſa/
cra maxime ſcriptura in litteris hebraicis mirabiliter cōplexa ⁊
occultata ſit. nō ꝟbis ſolū: ſed (vt dixi) lr̄is: ꝑterea ſcrā myſteria
ex ſinglari eaꝝ lr̄aꝝ vix alijs ꝯnoſcibiliū extra iudeos ꝓprietate:
Quapropter hebrei om̄ia hec perſcrutant̄ funditus: ⁊ cōuerſi ad
religionē chriſtianā ꝯferent ea tandē ad intellectū fidei: vn̄ dn̄s
noſter ieſus chriſtus laudari queat ⁊ cognoſci. Jllud addo poſſi
bile eſſe vt veniat tp̄s: quo Judei ꝯuerſi ad chriſtū. Chriſtianos
in ſacris erudiant litteris: nō queadmodū ſcribe hypocritici in/
cedentes in veſtimentis ouiū inflati ſupbi preferri alijs volētes
auari aduerſi deo: ſed vero pioqꝫ corde ſequentes formulā ⁊ do/
ctrinā veri Meſſie aplo͛ꝝ ⁊ priſcoꝝ etiā ꝓphetaꝝ: quos zelus do
mus dn̄i occupauerat ⁊ amor ſalutis animaꝝ: q̄ verbis factis ⁊
exemplis docuerunt: vnde ⁊ auditores cū aſpicientib⁹ ipſos me/
liores fieri poſſent ſequentes ⁊ imitantes eos. Jgit̄ vos o chariſ
ſimi chriſtiani obteſtor ꝑ nomē ieſu redemptoris noſtri: q̄ cū pu/
blicanis ⁊ pctōribus manducauit: q̄ a peccatrice ſctōs pedos ſu/
os lachrymis eius lauari: ⁊ a ſamaritana petere potū nō dedig/
nat⁹ eſt: recipite iudeos benigne: oculos cōmiſerationis in eos cō
ijcite: miſereminiqꝫ ꝓpli dei: quē in miſerijs ⁊ exilio cernitis. Ad
uerſus eos mites ⁊ moderati ſitis: ſuauiter eos doceatis inſtitu
atis nō mō in fide: verū etiā illis opa miſcōie ⁊ virtutū impꝑtiami
ni. Jpſi em̄ inordinato ⁊ in cōpoſito regimine moral' vite ſm na
turā motūqꝫ ſenſualē poti⁹ viuūt. hec via eſt quā dn̄s ieſus mo/
nuit ⁊ docuit: vt tandē in vnū ouile cū paſtore nr̄o ieſu chr̄o: qui